

**UJEDINJENE
NACIJE**

Međunarodni sud za krivično
gonjenje osoba odgovornih za
teška kršenja međunarodnog
humanitarnog prava počinjena
na teritoriji bivše Jugoslavije od
1991. godine

Predmet br. IT-95-5/18-T
Datum: 21. avgust 2012.
Original: engleski

PRED PRETRESNIM VIJEĆEM

U sastavu: sudija O-Gon Kwon, predsjedavajući
sudija Howard Morrison
sudija Melville Baird
sudija Flavia Lattanzi, rezervni sudija

Sekretar: g. John Hocking

Odluka od: 21. avgusta 2012.

TUŽILAC

protiv

RADOVANA KARADŽIĆA

JAVNO

**ODLUKA PO DRUGOM ZAHTJEVU OPTUŽENOG ZA IZDAVANJE
NALOGA SUBPOENA U SVRHU RAZGOVORA S
PREDSJEDNIKOM BILLOM CLINTONOM**

Tužilaštvo

g. Alan Tieger
gđa Hildegard Uertz-Retzlaff

**Vlada Sjedinjenih
Američkih Država**

posredstvom Ambasade
Sjedinjenih Američkih
Država u Nizozemskoj, Haag

Optuženi

g. Radovan Karadžić

Branilac u pripravnosti

g. Richard Harvey

OVO PRETRESNO VIJEĆE Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (dalje u tekstu: Međunarodni sud) rješava po "Drugom zahtjevu za izdavanje naloga *subpoena* u svrhu razgovora s predsjednikom Billom Clintonom", koji je optuženi 9. jula 2012. podnio na javnoj osnovi s povjerljivim Dodatkom C (dalje u tekstu: Zahtjev), i ovim o tome donosi odluku.

I. Kontekst i argumentacija

1. Optuženi u Zahtjevu traži da Vijeće, na osnovu pravila 54 Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Pravilnik), izda nalog *subpoena* predsjedniku Billu Clintonu kojim će se on primorati da pristane na razgovor s pravnim savjetnikom optuženog.¹ Prema riječima optuženog, predsjednik Clinton 1994. nije imao nikakvih prigovora da Republika Hrvatska (dalje u tekstu: Hrvatska) omogući transfer oružja bosanskim Muslimanima, što je zatim dovelo do toga da je Hrvatska dozvolila prebacivanje oružja iz Irana u Hrvatsku i dalje u Bosnu i Hercegovinu (dalje u tekstu: BiH).² Optuženi takođe tvrdi da je 1995. predsjednik Clinton lično poslao delegaciju na Balkan, koja je tada vođama bosanskih Muslimana saopštila da su Sjedinjene Američke Države (dalje u tekstu: SAD), ako pokušaji uspostave mira propadnu, spremne dati neposrednu vojnu pomoć bosanskim Hrvatima i bosanskim Muslimanima. To je, po mišljenju optuženog, potaklo bosanske Muslimane da 28. avgusta 1995. insceniraju granatiranje pijace na Markalama, za što se optuženi tereti.³

2. Pozivajući se na ranije odluke Vijeća, optuženi tvrdi da je "utvrđeno" da su informacije koje se traže od predsjednika Clintona, a odnose se na krijumčarenje oružja bosanskim Muslimanima, relevantne za njegovu tezu.⁴ Optuženi prihvata da je Vijeće takođe zaključilo da za optužbe protiv njega nije relevantno to što su države članice Ujedinjenih nacija (dalje u tekstu: UN) znale za krijumčarenje oružja i odobravale ga, ali

¹ Zahtjev, par. 1.

² Zahtjev, par. 8-20.

³ Zahtjev, par. 11-20, gdje se poziva na transkript sa sastanka hrvatskog predsjednika Franje Tuđmana i delegacije SAD koji je priložen u Dodatku B Zahtjevu.

⁴ Zahtjev, par. 13-16.

napominje da je ta odluka, "mada politički ispravna, bila pravno pogrešna".⁵ Što se tiče pitanja davanja vojne pomoći, on smatra da su te informacije relevantne jer pokazuju da su bosanski Muslimani imali motiv da insceniraju granatiranje pijace na Markalama.⁶

3. Što se tiče potrebe da se obavi razgovor, optuženi tvrdi da je već pokušao pribaviti informacije o postojanju, prirodi i obimu pošiljki oružja, ali bez uspjeha.⁷ Što se tiče toga da je SAD 1995. ponudio vojnu podršku bosanskim Muslimanima i bosanskim Hrvatima, optuženi tvrdi da je većina drugih visokih funkcionera, koji su sigurno znali za tu ponudu, preminula i da je predsjednik Clinton jedini koji o tome može svjedočiti.⁸

4. Osim toga, optuženi tvrdi da je pokušao od predsjednika Clintona dobiti pristanak na dobrovoljnu saradnju tako što je 9. maja 2012. godine SAD uputio dopis u kojem je zatražio da se obavi razgovor, ali je SAD 21. maja 2012. odbio njegov zahtjev.⁹ Na kraju, optuženi tvrdi da bi razgovor trebalo obaviti 10. septembra 2012. u Ministarstvu spoljnjih poslova SAD, u Washingtonu, i da bi SAD-u i predsjedniku Clintonu trebalo uručiti Zahtjev kako bi eventualno na njega mogli dostaviti odgovor.¹⁰

5. Budući da je pozvan da odgovori,¹¹ SAD je 3. avgusta 2012. na povjerljivoj osnovi podnio "Odgovor Sjedinjenih Američkih Država na 'Poziv Pretresnog vijeća Sjedinjenim Američkim Državama' od 20. jula 2012. godine" (dalje u tekstu: Odgovor), u kojem tvrdi da bi Zahtjev trebalo odbiti na osnovu toga što optuženi nije ispunio uslove za izdavanje naloga *subpoena*.¹² U prilog tome SAD navodi da optuženi u svom Zahtjevu ne objašnjava zašto misli da predsjednik Clinton ima informacije o navodnom krijumčarenju oružja ili davanju vojne pomoći bosanskim Muslimanima i bosanskim Hrvatima 1995. godine, niti navodi na koji način su ta pitanja relevantna za njegovo suđenje.¹³ Osim toga, SAD tvrdi da optuženi ne može pokazati da je nalog *subpoena* jedino raspoloživo sredstvo kojim može pribaviti informacije koje traži pošto su mu već dostavljeni dokumenti koji se odnose na pošiljke oružja, a sâm je, kako bi potkrijepio Zahtjev,

⁵ Zahtjev, par. 17-18.

⁶ Zahtjev, par. 20.

⁷ Zahtjev, par. 22-24.

⁸ Zahtjev, par. 25.

⁹ Zahtjev, par. 27-28, Dodatak A, povjerljivi Dodatak C.

¹⁰ Zahtjev, par. 35-36.

¹¹ V. Poziv Sjedinjenim Američkim Državama, 20. juli 2012. godine.

¹² Odgovor, par. 1.

¹³ Odgovor, par. 2-4, 11-18.

pribavio transkript u vezi s pomoći koju je SAD ponudio bosanskim Muslimanima i bosanskim Hrvatima.¹⁴ Osim toga, što se tiče vojne pomoći koju je SAD, prema navodima, ponudio bosanskim Muslimanima i bosanskim Hrvatima, SAD odgovara da se to pitanje uopšte ne pominje u zahtjevu optuženog od 9. maja 2012. i da, prema tome, optuženi nije uložio ozbiljne napore da obezbijedi dobrovolju saradnju prije nego što je zatražio izdavanje naloga *subpoena*.¹⁵

6. SAD je 13. avgusta 2012. na povjerljivoj osnovi dostavio "Podnesak Sjedinjenih Američkih Država u vezi s povjerljivošću (1) Dodatka C Drugom zahtjevu optuženog za izdavanje naloga *subpoena* u svrhu razgovora s predsjednikom Billom Clintonom i (2) Odgovora Sjedinjenih Država na Drugi zahtjev optuženog za izdavanje naloga *subpoena* u svrhu razgovora s predsjednikom Billom Clintonom" (dalje u tekstu: Podnesak SAD-a), u kojem navodi da se ne protivi da se status Odgovora u cijelosti promijeni u javni, niti se protive da povjerljivi Dodatak C Zahtjevu bude javan.¹⁶ Optuženi je 15. avgusta 2012. na povjerljivoj osnovi podnio "Odgovor na Zahtjev Sjedinjenih Država za promjenu statusa dokumenata koji se odnose na Drugi zahtjev za izdavanje naloga *subpoena* u svrhu razgovora s predsjednikom Billom Clintonom" (dalje u tekstu: Podnesak optuženog), u kojom se slaže sa SAD u vezi s javnim statusom Odgovora i Dodatka C Zahtjevu.¹⁷

II. Mjerodavno pravo

7. Pravilo 54 Pravilnika predviđa da pretresno vijeće može izdavati naloge *subpoena* "koji su potrebni za vršenje istrage ili pripremu i vođenje suđenja". To ovlaštenje uključuje mogućnost "izdavanja *subpoene* kojom se od potencijalnog svjedoka zahtijeva da se u određeno vrijeme pojavi na određenom mjestu kako bi odbrana s njime razgovarala u slučajevima kada je takvo pojavljivanje potrebno za pripremu ili vođenje suđenja".¹⁸ Žalbeno vijeće je konstatovalo da se razmatranja pretresnog vijeća "moraju usredsrediti ne samo na korisnost informacija za podnosioca zahtjeva nego i na njihovu

¹⁴ Odgovor, par. 20-22.

¹⁵ Odgovor, par. 5, 23.

¹⁶ Podnesak SAD-a, par. 3.

¹⁷ Podnesak optuženog, par. 1.

¹⁸ *Tužilac protiv Krstića*, predmet br. IT-98-33-A, Odluka po Molbi da se izdaju *subpoene*, 1. juli 2003. godine (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Krstić*), par. 10.

sveukupnu neophodnost kako bi se obezbijedilo da se suđenje vodi na upućen i pravičan način".¹⁹ Nalog *subpoena* se smatra "potrebno" u smislu pravila 54 kada je pokazana forenzička svrha pribavljanja informacija:

Strana koja prije ili za vrijeme suđenja podnosi molbu za izdavanje [...] *subpoene* morala bi pokazati razumnu osnovu za svoje vjerovanje da postoji velika vjerovatnost da joj potencijalni svjedok pruži informacije koje će joj bitno pomoći u izvođenju dokaza u vezi sa jasno definisanim pitanjima koja se odnose na predstojeće suđenje.²⁰

8. Da bi ispunio uslov o postojanju legitimne forenzičke svrhe, od podnosioca zahtjeva se može zatražiti da predoči informacije o određenim faktorima kao što su položaji koje je potencijalni svjedok zauzimao u odnosu na događaje o kojima je riječ, odnosi koji su eventualno postojali između svjedoka i optuženog, svaka mogućnost koju je svjedok imao da posmatra ili da sazna za te događaje, te svaka izjava koju je svjedok dao tužilaštvu i drugim licima u vezi s tim događajima.²¹

9. Čak i kad se pretresno vijeće uvjerilo da je podnosilac zahtjeva pokazao legitimnu svrhu, izdavanje naloga *subpoena* može biti neprimjereno ako se do traženih informacija može doći drugim sredstvima.²² Na kraju, podnosilac zahtjeva mora pokazati da je uložio ozbiljne napore da obezbijedi dobrovolju saradnju potencijalnog svjedoka i da je u tome uspio.²³

10. Naloga *subpoena* ne bi trebalo izdavati olako budući da to za sobom povlači primjenu prisilnih mjera i može dovesti do nametanja krivičnih sankcija.²⁴ Shodno tome, prilikom izdavanja naloga *subpoena* potrebna je diskreciona ocjena pretresnog vijeća kako bi se obezbijedilo da se mehanizam prinude naloga *subpoena* ne zloupotrebljava i/ili

¹⁹ *Tužilac protiv Halilovića*, predmet br. IT-01-48-AR73, Odluka u vezi s izdavanjem naloga *subpoena*, 21. juni 2004. godine (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Halilović*), par. 7. V. i *Tužilac protiv Slobodana Miloševića*, predmet br. IT-02-54-T, Odluka po Zahtevu dodeljenih branilaca da Tony Blair i Gerhard Schröder svedoče i da se s njima pre svedočenja obavi razgovor, 9. decembar 2005. godine (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Milošević*), par. 41.

²⁰ Odluka u predmetu *Krstić*, par. 10; Odluka u predmetu *Halilović*, par. 6. V. i Odluku u predmetu *Milošević*, par. 38.

²¹ Odluka u predmetu *Halilović*, par. 6; Odluka u predmetu *Krstić*, par. 11; Odluka u predmetu *Milošević*, par. 40.

²² Odluka u predmetu *Halilović*, par. 7; Odluka u predmetu *Milošević*, par. 41.

²³ *Tužilac protiv Perišića*, predmet br. IT-04-81-T, Odluka po Zahtevu tužilaštva za izdavanje naloga *subpoena ad testificandum*, 11. februar 2009. godine, par. 7; *Tužilac protiv Simbe*, predmet br. ICTR-01-76-T, Odluka po Zahtjevu odbrane za izdavanje naloga *subpoena* za svjedoka SHB, 7. februar 2005. godine, par. 3.

²⁴ Odluka u predmetu *Halilović*, par. 6; *Tužilac protiv Brdanina i Talića*, predmet br. IT-99-36-AR73.9, Odluka po interlokutornoj žalbi, 11. decembar 2002. godine, par. 31.

ne koristi kao procesna taktika.²⁵ U suštini, nalogima *subpoena* treba pribjeći samo kao krajnjem sredstvu.²⁶

III. Diskusija

11. Vijeće počinje diskusiju pitanjem statusa Odgovora i povjerljivog Dodatka C Zahtjevu i podsjeća na sporazum strana u postupku da se status ta dva podneska promijeni u javni. Shodno tome, a u skladu s članom 20(4) Statuta Međunarodnog suda, Vijeće će naložiti Sekretarijatu da povjerljivi status Odgovora i Dodatka C Zahtjevu promijeni u javni. Vijeće će takođe promijeniti status Podneska optuženog, budući da ne sadrži nikakve povjerljive informacije.²⁷

12. Što se tiče suštine Zahtjeva, Vijeće smatra da optuženi nije ispunio uslove potrebne za izdavanje naloga *subpoena*. Što se tiče navoda o pošiljkama oružja, Vijeću je jasno da je svrha Zahtjeva da pokaže da je SAD prešutno odobrio te pošiljke, a ne prirodu ili obim navedenog krijumčarenja oružja.²⁸ Kao što optuženi i sâm priznaje, ovo Vijeće je već zaključilo da učešće država članica UN-a, uključujući i SAD, u navodnom krijumčarenju oružja u BiH nije relevantno ni potrebno u svrhu ovog suđenja.²⁹ Osim toga, čak i da je svrha Zahtjeva da pribavi informacije o obimu i prirodi navedenog krijumčarenja oružja, optuženi nije uložio nikakav napor da pokaže zašto "se smatra"³⁰ da predsjednik Clinton ima "ključne informacije"³¹ s tim u vezi. Kao što je već navedeno, praksa ovog Međunarodnog suda predviđa da optuženi, da bi ispunio uslov postojanja legitimne forenzičke svrhe, mora pokazati razumnu osnovu za svoju pretpostavku da postoji velika vjerovatnost da će potencijalni svjedok moći da pruži tražene informacije, te je stoga moguće da će optuženi morati da predoči informacije o određenim faktorima kao što su

²⁵ Odluka u predmetu *Halilović*, par. 6, 10.

²⁶ *Tužilac protiv Martića*, predmet br. IT-95-11-PT, Odluka po dodatnom podnesku tužilaštva u vezi sa zahtevom tužilaštva od 3. juna 2005. za izdavanje naloga *subpoena*, donesena 16. septembra 2005. na *ex parte* i povjerljivoj osnovi, par. 12. "Takve mere [naloge *subpoena*] treba primenjivati oprezno i samo ako na raspolaganju ne stoje druge, manje nametljive mere, koje bi verovatno obezbudile efekat koji datom merom pokušava da se postigne."

²⁷ Međutim, Vijeće neće promijeniti status Podneska SAD-a, koji će, zbog nekih povjerljivih informacija koje sadrži, ostati povjerljiv.

²⁸ Na primjer, iz opisa činjenica optuženog proizlazi samo to da je predsjednik Clinton naložio svom osoblju da obavijesti Hrvatsku da se SAD ne protivi predloženim pošiljkama oružja. V. Zahtjev, par. 8-10.

²⁹ V. Odluka po Drugom zahtjevu optuženog za izdavanje obavezujućeg naloga (Vladi Islamske Republike Iran) i Zahtjevu za izdavanje naloga *subpoena* da se obavi razgovor s generalnim direktorom Sadeghijem, 10. maj 2011. godine, par. 14; Odluka po Zahtjevu optuženog da se Miroslavu Tudmanu izda nalog *subpoena* radi obavljanja razgovora, 14. juli 2011. godine, par. 25.

³⁰ V. Zahtjev, par. 19.

³¹ V. Zahtjev, par. 21.

položaj koji je potencijalni svjedok zauzima u odnosu na događaje o kojima je riječ, odnosi koji su eventualno postojali između svjedoka i optuženog, svaka mogućnost koju je svjedok imao da posmatra te događaje, te svaka izjava koju je svjedok dao tužilaštvu i drugim licima u vezi s tim događajima. Međutim, optuženi nije učinio nikakav napor da Vijeću predoči takve informacije.

13. Osim toga, kao što je SAD istakao, informacije koje optuženi sad traži u vezi s navedenim pošiljkama oružja mu je SAD ranije dobrovoljno dostavio u vidu "brojnih dokumenata" u skladu s pravilom 70 Pravilnika.³² Štaviše, što se tiče vojne pomoći koju je SAD navodno ponudio 1995. godine, sâm optuženi prilaže dokument koji govori upravo o tom pitanju i tako pokazuje da o tome već posjeduje informacije. Shodno tome, Vijeće ne samo da ne vidi potrebu da u ovom slučaju izda nalog *subpoena*, već i konstatuje da se do informacija koje optuženi traži može doći drugim sredstvima.

14. Stoga, iz gore navedenih razloga, Vijeće smatra da je Zahtjev neosnovan.

15. Nakon što je razmotrilo suštinu Zahtjeva, Vijeće izražava zabrinutost u vezi s načinom na koji je optuženi u konkretno ovom slučaju koristio ovo sredstvo koje ima izrazito obavezujući učinak. Prvo, osim što su u njemu iznijete opšte tvrdnje, u Zahtjevu nisu pokazani nikakvi ozbiljni pokušaji optuženog da ispuni neki od uslova iz pravila 54*bis*. Osim toga, optuženi u Zahtjevu posvećuje nekoliko paragrafa na pravo predsjednika Clintona da samog sebe ne inkriminiše i u njima ukazuje na mogućnost da je predsjednik Clinton odgovoran za zločine koje su počinili bosanski Muslimani nad bosanskim Srbima, a to je tema koja nema nikakve veze s onim što se traži u Zahtjevu.³³ To sve navodi Vijeće da zaključi da motiv optuženog, što se ovog Zahtjeva tiče, nije da iznese argumente u korist svoje odbrane, već da se bavi političkim pitanjima i privuče pažnju medija.

16. Na kraju, Vijeće ponovo podsjeća optuženog na praksu ovog Međunarodnog suda po kojoj su nalozi *subpoena* sredstvo koje se ne smije olako koristiti i da pretresna vijeća moraju voditi računa o tome da nalozi *subpoena* ne postanu mehanizam koji se rutinski koristi kao dio procesne taktike.³⁴ Uzimajući u obzir velik broj zahtjeva za izdavanje

³² V. Odgovor, par. 21.

³³ V. Zahtjev, par. 30-34.

³⁴ Odluka u predmetu *Halilović*, par. 10.

naloga *subpoena* koje je optuženi podnio u toku suđenja,³⁵ ne može se reći da je on to sredstvo koristio sa zadržkom. Osim toga, kao što je Vijeće ranije iznijelo, uzimajući u obzir ograničeni uspjeh koji je optuženi imao u pribavljanju informacija u vezi s navedenim krijumčarenjem oružja uprkos učestalom korištenju obavezujućih naloga upućenih raznim državama i naloga *subpoena* za razne državne funkcionere, Vijeće će posebno pažljivo ocjenjivati da li je neki zahtjev za izdavanje naloga *subpoena* samo procesna taktika, umjesto da bude krajnje sredstvo kojem se pribjegava u kontekstu istinskih napora u vođenju istrage.³⁶ Prema tome, Vijeće smatra da je ovaj konkretni Zahtjev procesna taktika i ponovo opominje optuženog da pažnju usmjeri na pravna i činjenična pitanja koja su relevantna i potrebna njegovoj tezi, a ne na učešće država članica UN-a u sukobu u BiH. Pretresno vijeće takođe poziva optuženog da promijeni svoju strategiju u vezi s korištenjem naloga *subpoena* i da se, ako ih u budućnosti nastavi podnositi, usredotoči na pitanja koja su relevantna i potrebna za njegovu tezu, kao i na informacije do kojih se ne može doći nikakvim drugim sredstvom. U protivnom, moguće je da će Vijeće u jednom trenutku riješiti da su njegovi zahtjevi za izdavanje naloga *subpoena* podneseni iz objesti.

³⁵ V. Zahtjev za nalog *subpoena* radi obavljanja razgovora s Miroslavom Tudmanom, 6. septembar 2010.; Zahtjev za nalog *subpoena* radi obavljanja razgovora s generalom Seadom Delićem i brigadirom Refikom Brdanovićem, 6. januar 2011.; Zahtjev za nalog *subpoena* radi obavljanja razgovora s Christophom von Bezoldom, 5. april 2011.; Zahtjev za nalog *subpoena* radi obavljanja razgovora s generalnim direktorom Sadeghijem, 5. april 2011. Osim toga, optuženi je podnio niz drugih sličnih zahtjeva za izdavanje naloga *subpoena* u vezi s drugim pitanjima koja su, kako tvrdi, relevantna za njegovo suđenje, naime Zahtjev za nalog *subpoena* radi obavljanja razgovora sa svjedokom Ronaldom Elmersom, 1. mart 2010.; Zahtjev za nalog *subpoena* radi obavljanja razgovora s pukovnikom Guyem de Haynin de Bryem, 10. novembar 2010.; Zahtjev da se general Rupert Smith primora na razgovor, 6. januar 2011.; Zahtjev da se svjedoci na osnovu pravila 92bis u vezi sa Sarajevom primoraju na razgovor, 11. februar 2011.; Zahtjev da se Griffith Evans primora na razgovor, 5. april 2011.; Zahtjev da se Svjedok B primora na razgovor, 20. oktobar 2011.; Zahtjev za nalog *subpoena* radi obavljanja razgovora s predsjednikom Karolosom Papouliasom, 26. januar 2012.; Zahtjev za nalog *subpoena* radi obavljanja razgovora s Thorvaldom Stoltenbergom, 20. april 2012.; Zahtjev za nalog *subpoena* radi obavljanja razgovora sa starijim vodnikom E. Dubantom, 9. juli 2012.; Zahtjev za nalog *subpoena* radi obavljanja razgovora s Jasušijem Akašijem, 10. avgust 2012. godine.

³⁶ V. Odluka po Zahtjevu optuženog za izdavanje naloga *subpoena* radi razgovora s Vladimirom Zagorcem, 12. mart 2012. godine (dalje u tekstu: Odluka u vezi sa Zagorcem), par. 30.

IV. Dispozitiv

17. Shodno tome, Pretresno vijeće, na osnovu pravila 54 Pravilnika, ovim **ODBIJA** Zahtjev i **NALAŽE** Sekretarijatu da status Dodatka C Zahtjevu, Odgovora i Podneska optuženog promijeni u javni.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu je mjerodavna engleska verzija.

/potpis na originalu/
sudija O-Gon Kwon,
predsjedavajući

Dana 21. avgust 2012.
U Haagu,
Nizozemska

[pečat Međunarodnog suda]